

НАГРАДА СЕРВАНТЕС

Шпански писац Алваро Помбо (1939) проглашен је за овогодишњег добитника Награде Сервантес за књижевност. Како је прецизирао жири шпанског Министарства културе, заслуге припадају „његовој изванредној креативној личности, јединственој лирици и оригиналном приповедању”. У својој поезији, прози и есејима он „испитује људско бивствовање из тачке гледишта дубоких и контрадикторних осећања, а свет илуструје кроз изградњу језика у којем се изобличења стварности одражавају под маском ироније и хумора”. Награду жири даље образлаже оним што одређује све велике писце: „стварањем властитог књижевног света, непролазног и суштинског, који истовремено и покреће и боли”.

Алваро Помбо се родио у Сантандеру у богатој аристократској породици. Студирао је филозофију и књижевност у Мадриду, а између 1966. и 1977. је живео у Лондону, где је дипломирао филозофију. Од прве књиге поезије, *Проџоколи* (*Protocolos*, 1973), стиче репутацију личног и јединственог гласа у шпанској књижевности. Четири године касније добија награду „Ел Бардо” за збирку *Варијације* (*Variaciones*, 1977). Исте године се враћа у Шпанију и објављује прву прозну књигу, *Приче о негосџајку биџи* (*Relatos sobre la falta de substancia*), која садржи велики број прича са геј ликовима. После првог романа, *Сличносџ* (*El parecido*, 1979), књижевно стваралаштво му се претежно окреће прози, те је до сада објавио шеснаест романа, за које је побрао многе награде. На српски језик је за сада преведена само књига *Тамо љге су жене* (*Donde las mujeres*, 1996), за коју је добио Националну приповедачку награду.

Иако себе сматра песником, Помбо је увек важио за романијера који је добијао важна признања. Јединственог и оригиналног стила, упркос томе што се сврстава у оквире субјективног реализма, увек је представљан као кључна фигура шпанске књижевно-

сти. Вештина којом користи језик, својствена истинском песнику, и шокантна и заразна употреба хумора у свим његовим романима обликују јединствену прозу коју су критичари хвалили од самог почетка. Као љубитељ средњовековне историје и феноменолошке филозофије, у свакој књизи кроз наративну потку уплиће психолошка истраживања и филозофске проблеме, а једном приликом је своју књижевну методу дефинисао као „психологију-белетристику”.

ФРАНЦУСКЕ КЊИЖЕВНЕ НАГРАДЕ

Камел Дауд (1970) први је аутор из Алжира који је добио Гонкура, најугледнију књижевну награду са симболичним износом од десет евра, за књигу *Урис (Houris)*. Главна тема књиге је гушење сећања на Алжирски грађански рат деведесетих, познат и као „црна деценија”. Главна јунакиња Об живи у Орану, двадесет година после рата, и ради као фризерка. Има ожиљак на врату и оштећене гласне жице као последицу рањавања у рату. Отежаног говора, своју причу може испричати само ћерки коју носи у стомаку. У земљи која је донела законе којима се кажњава свако ко подсећа на грађански рат, Об реши да се врати у родно село, где је све почело, где јој можда само мртви могу дати неки одговор. „Ја сам истински траг, најтрајнији од свих знакова који показују шта смо доживели за десет година у Алжиру. Скривам причу о рату, утиснуту на моју кожу још од детињства”, размишља јунакиња из романа док евоцира закопана сећања и порицане ужасе.

Жири је истакао да се у овој књизи „лиризам надмеће са трагедијом како би проговорио о патњама из мрачног периода у Алжиру, посебно о патњама жена”. Такође се примећује и да „овај роман показује како књижевност својом великом слободом перцепције стварног и емоционалном густином, заједно са историјском причом о нацији, утире другачији пут сећања”. Сазнавши за вест о награди, аутор је подсетио да је алжирски грађански рат однео између 200.000 и 250.000 живота, те да је подсећање на ту чињеницу дужност према будућим нараштајима. „То је педагошки подсетник онима који верују да је исламизам хуман или да је део покрета деколонизације. Исламизам убија и за то смо платили високу цену, посебно жене. Око тога се не колебам. У животу обично постоје два табора: људи који су за слободу и оних против ње.”

Дауд је већ једном добио Гонкура у категорији првог романа за књигу *Мерсо, конџира-исџираџа* (2011), преведену и на српски језик, у којој приповеда из тачке гледишта брата Арапина убијеног у Камијевом роману *Сџиранаџ*. Дауд се преселио у Француску, чије је држављанство добио пре неколико година, а против њега је још 2014. објављена *фаџива*. Награђени роман *Урис* је, иначе, забрањен у Алжиру, због чега ни издавач Галимар ове године није наступао на алжирском сајму књига.

Књижевна награда Ренодо додељена је Гаелу Фају за роман *Жакаранда* (*Jacaranda*), о обнови Руанде после геноцида 1994. године.

IN MEMORIAM: ЕЛИЈАС ХУРИ (1948–2024)

Либански писац Елијас Хури био је један од најистакнутијих књижевника на арапском језику. Предавао је на неколико светских универзитета и био један од најпознатијих палестинских интелектуалаца. Родио се у Бејруту, у православној породици, студирао је у родном граду, а у Паризу је одбранио докторат из друштвене историје. Читавог живота је бранио слободу говора и критиковао диктатуре на Блиском истоку, као и израелску политику према Палестинцима. У младости је учествовао у грађанском рату у Либану (1975–1990) и био рањен. Неколико дана после његове смрти 15. септембра, Либан се претворио у још једно жариште бесконачног блискоисточног сукоба.

У средишту његових књижевних дела увек стоји сложени политички заплет, заједно са последицама које стање „трајног рата” на Блиском истоку има по најугроженије групе: старије особе, жене и децу. Први роман је објавио 1975. (*’an ’ilaqat al-da’irah*), док је другим романом из 1977. (*al-Jabal al-saghir*; у енглеском преводу: *Little Mountain*) скренуо пажњу светске интелектуалне јавности. Едвард Саид је за њега рекао да је „бриљантан”: „Хури је уметник који даје глас скромним прогнаницима и заробљеним избеглицама, он описује границе које се растапају и идентитете који се мењају.” Његовим ремек-делом сматра се роман из 1998. (*Bab al-Shams*; у енглеском преводу: *Gate of the Sun*), чија се радња одвија у избегличком кампу Шатила после *накбе*, односно протеривања Палестинаца из Израела 1948.

Поред књижевности, Хури се бавио и новинарством, уређивао је књижевни додатак магазина *Ал-Нахар*, а заједно са песником Махмудом Дарвишом уређивао је *Palestine Studies* и књижевни часопис *Ал-Кармел*. У последњем есеју, неколико месеци пре смрти, приказао је историју *накбе* из тачке гледишта палестинских интелектуалаца, као што су Дарвиш, Саид и Базил Ал-Арац.

Приредио
Преграј ШАПОЊА